

1956 őszen Magyarország tizenhárom napra megrengette az európai politikát. 1848-1849-hez hasonlóan beleszólást követeltünk saját sorsunk intézésébe, irányításába.

Miután a második világháború befejeződött, a meggyötört és megbecstelenített magyarság reményteljesen állt egy új, egy jobb, egy humánusabb világ ábrándképe előtt. A kép mely előttünk lebegett csak illúziónak bizonyult. Néhány év leforgása alatt, a sztálini Szovjetunió alárendeltjévé váltunk. Magántulajdon, jogbiztonság helyett a terror évei kezdődtek- helyesebben egy kis megszakítással-, folytatódtak. Európa szerencsésebb nemzetei a háború borzalmait, következményeit lassan kiheverve, megindultak a gazdasági felemelkedés útján, mindaddig Magyarország és a sorsunkban osztozó más országok egy merőben más politika foglyaivá, szállástevőivé váltak. Mit jelentett az „ötvenes évek”? Sokak számára nélkülözést, félelmet, csendet. Ordító csendet. Szabadságjogainkat eltiporták, nem élhettünk a kritika még szerényebb eszközeivel sem. El kellett felejteni a bizalom szó jelentését: féltő volt, hogy szomszédunk feljelent, besúg a hatóságoknak egy sötét, csendes éjszakai disznótor miatt. Minden, ami volt, be kellett szolgáltatni, néhol még a padlást is lesöpörték. Aki elfeledkezett magáról, és egy dühödt, őszinte pillanatában kritizálni, esetleg kárhóztatni mert a regnáló- csak a nevében magyar – sztálinista-kommunista rezsimet, könnyen fizikai erőszakkal tarkított elhurcolásnak, válogatott kínzásoknak, elzárásnak lett a részese. A hírhedt éjszakai fekete autók, és a hajnali csengetések a frászt hozták az álomba merült, vagy éppenséggel az álmatlanul szorongó emberekre. Mindemellett a politika hivatalos szócsövei dicső, győzedelmes jelszavaktól volt hangzatos, de a kor melyben születtek, kevésbé volt az.

Az 1956-os forradalom és szabadságharc a mai napig tele van kérdőjelekkel. A 20. századi magyar történelem egy problematikus, vitákat-érzelmeket felszínre lökő eseményéről van szó. A fővárosi egyetemisták és munkások, a vidék lakossága, férfiak és nők egyaránt a zsarnoksággal dacoltak 1956 őszen. A türannus a 20. század egyik legnagyobb birodalma, és annak, a világháborúban győzedelmes, a nácizmust legyőző katonai gépezete: a Szovjetunió és a Vörös Hadsereg.

Az 1956. október 23-án meginduló tüntetés, a gyűlölt Sztálin-szobor ledöntése, egy tizenhárom napon át zajló, és a mai napig élesen a magyarság tudatába vágó forradalom, a Vörös hadsereg országunkban állomásozó, majd 1956. november 4-én bevonuló egységei ellen hősiessé szabadságharcá vált. 1956-ban Magyarország világviszhangot vívott ki Európában újra, a 19. század közepe óta. Világtörténelmi jelentőségű eseményt viszünk véghez. A forradalom céljairól a mai napig nem szűnt meg a vita: elszakadás a Szovjetuniótól, a szabadság kivívása, vagy csak nagyobb függetlenség követelése a „Nagy Testvértől”? Véleményem szerint egy emberibb, élhetőbb élet kialakítása, kivívása zajlott ezen az őszön. A magyar forradalom központja: a főváros, és a vidék együtt küzd egymást kiegészítve, egymást segítve. A „Viharsaroktól”

Baranyáig, ledöntik a szovjetrendszert, propagáló emlékműveket, feltörik a pártirodákat, lefegyverzik az ÁVH helyi alakulatait, a sztálini kommunizmus magyar változatának talán legjobban gyűlölt szüleményét, az erőszak és a megfélemlítés végrehajtóit. Régi utcátáblákat átkeresztelnek, kimondják az orosz nyelv fakultatív tanulását. A fővárosban küzdő több ezer forradalmár számára kenyérszállítmányokat indítanak a vidéki településekről. A novemberi szovjet intervenció hírére munkászászlóaljakat szerveznek. A túlerő a forradalmat leveri, de a forradalom nem bukik el. Nagyon fontos hangsúlyoznunk a két ige közötti különbséget. Elbukni így, nem bukás. 1956 után, ha suttogva is, vagy ki nem mondva, de a forradalom hősei, Nagy Imre, a vértanu miniszterelnök továbbél az emberek gondolataiban, és szívében. 1956 szégyen a nyugati világ számára. Az 1956-os őszi események a Szovjet Kommunista Pártot is meglepték, sőt pánikot keltett, hiszen a birodalom rettegett diktátora, Sztálin 1953-ban meghalt, nem kis politikai káoszt hagyva maga után a Kremlben. Meglepetten állt az események előtt a korszak másik főszereplője az Amerikai Egyesült Államok is. A szabadság és demokrácia hazájaként emlegetett ország felkarolta- azonban csak az üres frázisok és a megszokott szövegek mentén- a kommunista diktatúra által elnyomott nép, szabadsághoz, önállósághoz való jogát. Az üres minden politikai alapot nélkülöző ígérek, felelőtlennek bizonyultak. A magyar forradalmárok bíztak az USA-ban, bíztak a Szabad Európa Rádió tiltott frekvenciáin sugárzott nyilatkozataiban. Egyetlen beszédes adat: 1956 előtt egyetlen magyarul tudó, vagy valamelyest a magyar politikai viszonyokat ismerő kém sem volt a CIA kötelékében nemhogy Magyarországon, de a szomszédos országokban sem- a legújabb kutatások szerint. A világpolitika, a nagyhatalmi érdekek 1956-ban közbeszóltak. Az amerikai elnökválasztási kampány, a demokraták és a republikánusok egymást túllícitáló antikommunizmusa, a szuezi-csatorna államosítása körül kialakuló nemzetközi bonyodalom fontosabb volt, vagy talán csak fontosabbá tették, hogy ne kelljen beavatkozni a magyar ügybe, és egy esetleges összeütközésbe keveredni a másik dinoszaurusszal, a Szovjetunióval, melyet természetesen az amerikai magatartás, lépésre sarkalhatott. Persze ostromozhatjuk az USA-t, de az elsődleges felelősség a Szovjetuniót terheli.

A forradalom ötvenkettedik évfordulóján arra szeretném emlékeztetni a tisztelt hallgatóságot, hogy az 1956. október végi és november eleji események a világviszhang mellett a magyarság egyik legszebb, legdicsőbb, és leghősiesebb mítoszai közé tartozik. Ezt a mítoszt kell ápolnia, életben tartania a jelenlegi fiatalságnak. 2006-ban az amerikai Time magazin az év emberének egy ismeretlen magyar szabadságharcost választott a forradalom ötvenedik évfordulójának tiszteletére. Feltehetőleg egy a fővárosi harcokban szereplő, megviselt, de mindemellett elszánt fiatal férfi áll előttünk fegyverrel a kezében. Amikor rápillantok, büszke vagyok. Az Egyesült Államok és a nyugati világ közvéleménye két évvel megtisztelt minket ezzel a címlappal. Nem sok, de köszönjük.